

Prijatelji Rusije

Iz cele Slovenije dobivamo poročila, kako pri raznih pivskih omizjih ljudje brez narodnega prepričanja po vinski kapljici omoteni v sentimentalnosti deklamirajo o matjuški Rusiji in vse-slovanstvu. Po tovarniških objektih hodijo internacionalni agenti ter slovensko delavstvo z brošurami in letaki brez vsake vrednosti skušajo prepričati, da je ruski boljševizem tam za delavne stanove ustvaril vzor, po katerem bi morali tudi slovenski delavci hrepeneti.

Z raznimi, preobilice kruha sitimi gospodi, ki so započeli akcijo za društvo prijateljev današnje Rusije, komunistični agenti na prazne pole pobirajo podpise za Rusijo, kakor, da bi bilo to sploh potrebno.

Brezdvomno vsi Slovenci brez razlike smo prijatelji težko preiskusnega ruskega naroda. Vsem se smili. Vsi mu želimo, da bi se razmere tam skoro normalizirale, da bi vsak svoj košček kruha mogel použiti brez strahu in brez hinavskega klečeplazenja pred njegovimi predpostavljanimi. Želimo mu, da bi mogel zopet svobodno občevati s svojim Bogom, da bi ga nihče ne preganjal zaradi verskega sočustvanja in da bi ikona v stanovanju še ne bila zločin, ki vzame članu ruskega naroda vse pravice do življenja.

Vsi prijatelji Rusije, ves slovenski narod se z bridkostjo spominja nazaj na par preteklih desetletij in na ogromne človeške žrtve, ki so jih razne slavno znane čistke v tem kratkem času zahtevale, da so se mogli na oblasti obdržati ljudje, ki s čustvovanjem ruske slovanske duše niso imeli nobene sorodnosti.

Biti prijatelj kakega naroda, se pravi, čutiti s trpljenjem njegovih širokih mas in se veseliti morebitnih njihovih pridobitev. Ne pravi pa se biti narodu prijatelj, delati za protimasovni teror in nasilje, ki se pod boljševiskim diktatorskim režimom ves čas obstoja proti narodnim množicam tako zelo izpričuje. Med prijatelje teh množic brez dvoma štejemo lahko ves verni slovenski narod, ki je ohranil do slovanske skupnosti v krvi in jeziku utemeljeno staro sočustvanje in ki ga zato nikjer ni treba še posebej utemeljevati s kakimi posebnimi društvi prijateljev Rusije ali z zbiranjem podpisov zanj.

Mi bi se upali tu zapisati, da je to zbiranje podpisov in ustanavljanje društva za tiste same, ki podpise zbirajo in društva ustanavljajo, izpričevalo, da niso nič več v društvu slovenskega naroda samega, ker so se po svoji preteklosti in po svoji miselnosti iz njega izključili. Zato tudi niso nič več prijatelji resničnega ruskega naroda, ampak samo dobri igralci z lepimi gesli in z vlogo proti ruskemu narodu samemu. Ruski narod bi se tem našim narodnim izkoreninjenjem brezdvomno na primeren način za njihovo udanostno službo njegovim zatiralcem lepo zahvalil, ko bi zanj sploh vedel in ko bi se mogel.

Razume se, da tako za poštenega vernega Slovenca s pravim narodnim sočustvovanjem in z resnično notranjo duhovno povezanostjo z velikim bratskim slovanskim narodom, v društvu naših prijateljev boljševiške Sovjetije ni mesta. Ker imajo komunistični agitatorji z zbiranjem podpisov po tovarnah in drugod samo ta namen, naše domače protinarodne smeri, se noben pameten Slovenec za to akcijo podpisoval ne bo.

V času tolikih varanj se nam je zdelo ta odkrita beseda potrebna, da nihče ne bi zločinsko zlorabljal čistega razpoloženja naših narodnih množic za razne nič vredne namene.

Gospodarsko ogroženemu tekstilnemu delavstvu je nujna hitra pomoč

Tekstilna industrija je v zadnjem času vsled pomanjkanja sirovin omejila delovni čas. Radi tega je tekstilno delavstvo zelo prizadeto. Preteklo nedeljo 4. avgusta so se predstavniki strokovnih organizacij: Jugoslovanske strokovne zveze, Narodne strokovne zveze, Splošne delavske strokovne zveze in Zveze združenih delavcev v Kranju sestali na skupni konferenci. Na konferenci so zastopniki krajevnih strokovnih organizacij razmotrivali, kako pomagati težko prizadetemu delavstvu. Visoki porast druginje in vsled pomanjkanja surovin skrajšanje delovnega časa, vse to je za delavstvo hud udarec, katelega v današnjih prilikah nikakor ne bo moglo prenesti brez težkih posledic. Zastopniki krajevnih strokovnih organizacij so ugotovili, da vsled redukcije delovnega časa in v nekaterih tovarnah celo tudi radi odpuščanja delavcev trpijo tudi delavske družine, je nujno, da se kolikor mogoče s hitrimi ukrepi priskoči v pomoč. Na podlagi vsestranskega razmotrivanja in ugotovitve se je na tej skupni konferenci sklenilo:

Kraljevska banska uprava in Inspekcija dela v Ljubljani se naproša, da čimprej skliče anketo predstavnikov centralnih strokovnih organizacij in obratnih zaupnikov za vso banovino, na kateri naj bi se razpravljalo kaj storiti, da se težki položaj tekstilnega delavstva zboljša, kakor tudi kako v bodoče preprečiti udarce, ki jih danes prenaša tekstilno delavstvo. Prepis je bil poslan tudi DZ s prošnjo, da vse stori za tekstilno delavstvo. Na anketi naj bi se reševala sledeča vprašanja:

1. Ker je vsled redukcije delovnega časa delavstvo materialno hudo prizadeto, naj se mu odpomore z denarnimi sredstvi,

katera naj da na razpolago industrija, prvenstveno tekstilna. Denarna sredstva naj ne bodo združena z raznimi javnimi deli, kakor se to prakticira z bednostnim fondom. Kraljevska banska uprava (Inspekcija dela v Ljubljani) naj stori vse, da se delavstvu podela podpora iz bednostnega fonda, ki se izključno zbira iz delavskih dajatev. K tem dajatvam je ravno tekstilno delavstvo v času svoje polne zaposlitve največ prispevalo.

2. Zvezi tekstilnih delodajalcev naj se od strani Kraljevske banske uprave (Inspekcija dela v Ljubljani) stavi predlog za ponovno zvišanje plač ker iste ne odgovarjajo dejanskemu porastu druginje.

3. Kraljevska banska uprava (Inspekcija dela) v Ljubljani naj vse potrebno pokrene na vseh merodajnih mestih, kakor pri ministrstvih za socialno politiko, trgovino in financ, da se uvoz bombaža pospeši, kakor tudi, da se uvoz bombaža za v bodoče uredi tako, da bo s tem zasigurano normalno obratovanje v tekstilni industriji.

4. Vsled razmer, ki so nastale radi pomanjkanja surovin v tekstilni industriji, so v veliki večini prizadete okoliške občine, iz katerih prihaja delavstvo v kraje, koder se nahaja tekstilna industrija. Da delavstvo ne dobiva porastu druginje odgovarjajoče plače, poleg tega vsled redukcije delovnega časa zadostnega zaslužka, se zmanjšuje kupna moč, vsled česar so gospodarsko prizadeti obrtni in trgovski krogi. S tem so tudi neposredno prizadete občine, v katerih prebiva tekstilno delavstvo. Zato naj tudi vse prizadete občine od svoje strani pri ministrstvih trgovine in financ storijo vse, da se uvoz bombaža pospeši v taki meri, da bo omogočeno normalno obratovanje v tekstilni industriji.

5. Zastopniki strokovnih organizacij so tudi na svoji skupni konferenci ugotovili, da je v tekstilni industriji že dosti izvežbanih domačih strokovnih moči, radi tega odpaše mnenje, glede zaposlitve inozemcev, da so nujno potrebni. Kraljevska banska uprava v Ljubljani naj stori vse, da se raznim inozemskim mojstrom, delodvajem in raznemu tehničnemu osebju več ne izdaja dovoljenja za bivanje v naši državi. Tudi naj Kraljevska banska uprava (Inspekcija dela) v Ljubljani opozori prizadete občine, da tujcem, inozemcem ne bodo izdajala domovinskih pravic.

Vso slovensko javnost, naše gospodarske kroge, obvešča, da tekstilnemu delavstvu, ki se radi nastalih neurejenih gospodarskih razmer nahaja v zelo kritičnem položaju, v vseh ozirih priskoči na pomoč. S tem niso prizadeti samo posamezni nezaposleni delavci, ampak tudi številne družine, ki so odvisne od zaslužka v tekstilni industriji. Posebno pa se zastopniki krajevnih strokovnih organizacij obračajo na industrijo samo, ako bi se položaj še poslabšal, da z raznimi nepravilnimi odpusti delavcev, ne poslabša že itak slabega gospodarskega položaja, pač pa naj v staležu vzdrži vse zaposleno delavstvo, ki naj se pri delu izmenjava. — V tem slučaju naj se od strani tekstilnih tovarn prizadetemu delavstvu nakaže denarna odškodnina. Zastopniki krajevnih strokovnih organizacij so mnenja, da je tekstilna industrija v vseh letih svojega obstoja pri nas sijajno zaslužila in prav lahko prizadetemu delavstvu v današnjem kritičnem položaju nudi uspešno pomoč. Na predstavnike naše oblasti se pa apelira, da nujno v najkrajšem času priskočijo na pomoč težko prizadetemu delavstvu.

Za kršitelje socialnih zakonov zahtevamo stroge sankcije

V vedno večji meri se pokaže potreba po sankcijah za kršitelje določb socialne zakonodaje. Naša Delavska zbornica je zato naslovila na g. bana dr. M. Natlačena sledečo vlogo:

Veseloštopovani gospod ban,
Podpisana zbornica je z vlogo št. 1055/1-40-2 dne 10. III. 1940 opozorila kr. bansko upravo na vedno bolj množično se kršenje zaščitnih določb delovnega prava, vsebovanega v obrtnem zakonu. To vlogo, s katero zahtevamo kazenske sankcije iz § 397 o. z. proti vsem kršiteljem zaščitnih določb obrtnega zakona, smo podkrepili s sledečo utemeljitvijo:

»Podpisana zbornica smatra, da zakonodajalec ni imel namena izvzeti iz kazenskih sankcij kršitve določb §§ 219, 220, 221 in 234 obrtnega zakona, ker bi to, ako bi tak namen obstojal, sigurno odredil s posebno določbo. Ker tega ni storil, smatramo, da spadajo kršitve določb cit. paragrafov pod kazensko sankcijo iz § 397 o. z. in bi bila dolžnost upravnih oblasti I. stopnje, da v vsakem ugotovljenem primeru kršitve gornjih določb uvedejo kazenski postopek.«

Oddelek za trgovino in industrijo kr. banske uprave je pod št. VIII-2366/1 od 2. 4. 1940 naše naziranje zavrnil kot zmotno češ, da predpisi delovnega prava (§§ 219, 220, 221, 234 o. z.) niso kazenske norme, marveč izrazito civilno-pravnega značaja. Pod kaznijo pa so samo prekrški zoper odredbe obrtnega zakona, ki iz njih po smislu in po izrecnem besedilu sledi, da so izdane pod kaznijo.

Proti temu odloku smo se pritožili na ministrstvo za trgovino in industrijo, ki pa je z odlokom II/1717 od 22. 4. 1940 odločilo, da se naša pritožba zavrne kot nedopustna češ, da je kr. banska uprava s svojo rešitvijo dala samo »popolnoma neosebno pojasnilo, s katerim pa ni storila za

nikogar kako obvezno pravno situacijo. Vsled tega se akt banske uprave ne more smatrati za upravni akt, proti kateremu bi bila možna pritožba na višjo upravno oblast.«

Na ta način je bilo Delavski zbornici onemogočeno doseči konkretno mišljenje državnega sveta, ali spadajo določbe delovnega prava iz obrtnega zakona pod kazenske sankcije, ker se z navedenimi odločbami ugotavlja, da Delavska zbornica ni oškodovana, odnosno »osebno« prizadeta.

Kako daleč pridemo vsled takega stališča upravnih oblasti, jasno sledi iz odgovora tvrdke J. Hutter in drug v Mariboru, ki je sicer drugače znana, da je nudila delavstvu velike ugodnosti. Ko smo to tvrdko, ki noče plačevati mezde za bolniški teden pozvali, da naj izplačuje delavcem mezdo po § 219. o. z., nam je odgovorila takole:

»V § 219 zakona o obrtih je rečeno, da obdrži delavec pravico do plače, če je vsled bolezn ali nezgode za razmeroma kratek čas, ne dalje kakor en teden, sprečen opravljati svojo službo, nikjer pa ni rečeno, da bi moral vsled tega, ker je bolan, dobiti več kakor v času, ko dela. Delavec dobi pri nas polno mezdo, ker dobi razliko plačano od OUZD.

Pri nas, ki imamo davčno osnovo Din 12.000.000 letno, ne igra vloge, če plačamo na teh razlikah vsako leto Din 100.000 ali ne. Teh razlik ne izplačujemo ne zato, ker hočemo prihraniti gotovo vsoto, ampak iz popolnoma vzgojnih razlogov. Razume se samo po sebi, da bode delavec, če dobi več, ker je bolan, vse storil, da bo čim večkrat bolan. V teh okoliščinah je popolnoma nemogoče vzdrževati v tvornici, ki ima 1700 delavcev, urejen obrat in vzdigniti jo na višji nivo.

Da se pa doseže primerna izdelava, je mogoče doseči samo tako, da se delavci z vsemi svojimi močmi trudijo, svojo spretnost do najvišje izpopolniti in svojo zmogljivost stopnjevati. K takemu stremljenju pa se delavca ne da vzgajati s tem, da se mu za brezdolje plača več kakor za delo in ga s tem zavaja, da išče kolikor mogoče mnogo takih priložnosti za boljši zaslužek brez dela.«

Tvrda torej izrecno izjavi, da bi lahko plačala delavcem pripadajočo mezdo za prvi teden bolezn, vendar je ne bo plačala iz »vzgojnih razlogov«.

Navedli bi lahko nešteto dokazov, da se v obrtnem zakonu vsebovano »socialno zaščitno delovno pravo« izvaja samo tam, kjer so res močne delavske strokovne organizacije. Kjer delavec nima zaščite v močni strokovni organizaciji, se te zakonske določbe na celi črti kršijo ter preostane delavcu le »civilno pravna pot pri pristojnem sodišču«, da iztoži pripadajoče zneske. S tem pa se izpostavi nevarnosti, da dobi delavsko knjižico in 14 dnevno odpoved in nato večkrat zaman išče nove zaposlitve.

Gospod ban! V teh težkih časih, ki jih preživljamo, smatramo, da se morajo nujno podvzeti ukrepi, ki bodo zajamčili točno izvajanje vseh zakonov, pravilnikov in uredb.

Vsled tega Vas prosimo, gospod ban, da blagovolite odrediti, da se obravnava naše vloge št. 1055/1-40-2 od 10. III. 1940 obnovi in da se smatra Delavsko zbornico v smislu § 37, tč. 2 zakona o zaščiti delavcev kot stranko ter izda upravni akt, s katerim se našemu predlogu po uvedbi kazenskih sankcij za kršitve delovnega prava ugodi. Za slučaj negativne rešitve pa prosimo, da se izda določba s pravico pritožbe na višjo upravno oblast.

Inž. Jože Sodja, predsednik OUZD:

(Konec.)

Vprašanje decentralizacije delavskega zavarovanja

Kam je šlo 19 milijonov dinarjev?

Naše samouprave OUZD v Ljubljani kakor tudi uprave tega urada se vestno držijo določil zakona in po svojih maksimalnih možnostih upravljajo denar, ki se steka na račun delavskega zavarovanja in ga po določilih zakona redno tudi pošiljajo v Zagreb.

Tako izkazuje bolniška panoga od leta 1922 do danes okoli 27 milijonov prebitka, od katerega je šlo okoli 9 milijonov za kritje deficitov drugih pasivnih uradov, okoli 10 milijonov pa v razne centralne rezervne sklade, kar vse je za nas izgubljeno. Le okoli 8 milijonov dinarjev predstavlja naše lastne rezerve, iz katerih moremo kriti event. deficite našega okrožnega urada, če bi se pojavili. Napačno dela vsak, ki trdi, da je naša samostojna delavska zavarovalnica nezmožna življenja, posebno, če to trditev bazira na lanskem deficitu Okrožnega urada, ki niti stvarni ni, kajti treba je pomisliti, da smo vse centralne rezervne sklade dotirali kakor običajno po zakonu in da je za naše rezervne sklade nastal primanjkljaj, katerega smo morali iz dosedaj zbranih rezervnih skladov kriti. Mnogo bolj sigurno je trditev, da poslovanje kljub temu, da je bilo treba vzdrževati centralno ustanovo SUZOR in kljub temu, da mora bolniška panoga obrestovati in amortizirati po 7% vse investicije, ki so napravljene iz rentnih (nezgodna) panog, kar je silno lahko gospodarstvo, od leta 1922 dalje dokazuje le sposobnost za samostojno življenje Delavske zavarovalnice v Ljubljani, katere prebitki bi se radi znane skrbnosti Slovencev le še povečavali in nalagali v korist delavcem v zdravstvene ali druge socialne ustanove. Tako pa nam je okoli 19 milijonov prebitka iz dosedanjih bolniških panog popolnoma izginilo. Obrestovanje in amortizacija raznih investicij iz rentnih panog, ki bremenijo na bolniškem zavarovanju, pa lahko spravi bolniško panogo v težavo, ki jih ne bo mogoče premagati.

Trdimo, da tudi nezgodna panoga zavarovanja v Sloveniji ni deficitna, ampak da dosedanje rezerve, ki jih je ta panoga zbrala po zakonu v višini okoli 3 milijonov din, predstavljajo prebitke tega zavarovanja za Slovenijo.

Vem, da se mnogi boje, kaj bo s pokojninskim zavarovanjem uslužbencev naših

uradov. Pokojninski sklad slovenskih nameščencev izkazuje okoli 5 milj. din primanjkljaja na kapitalnem pokritju. Toda okoli 2 in pol milijona din odpade na premijske rezerve za zdravnike uradnike, ki jim je država zboljšala pokojninsko zavarovanje katere bodo z leti pokrite. Ostalo rezervo pa tvorijo kapitalna pokritja premij onih nameščencev, ki so bili prevzeti v SUZOR iz bivše deželne bolniške blagajne Delavske nezgodne zavarovalnice in Zeleničarske zavarovalnice, za katerih rente pa je bilo kapitalno pokritje v polnem izročeno iz imovine, ki je SUZOR leta 1922 od prejšnjih zavarovalnic prevzel, pa v računih ni vpošteto. Trdimo, da se našim nameščencem niti najmanj ni treba bati za njihovo penzijsko zavarovanje. Vse drugačen pa je položaj sedaj skupnega penzijskega fonda, ker ne vemo, kje in kako je denar naložen in ker vemo, da se je v zgodovini SUZOR-a često nepravilno priznavalo pokojnine raznim gospodom in sicer kljub temu, da tega niso zaslužili in kljub temu, da to ni bilo v skladu z resnim upravljanjem teh fondov, ki naj garantirajo osnovne pravice in materialne prejemke onim, ki so vse svoje življenje po svojih močeh gradili z zavestjo polne odgovornosti delavsko zavarovanje in mu do onemoglosti doprinali vsakodnevni penzum. Ali naj navedemo primere, kot so n. pr. upokojitve raznih bivših uradnikov SUZOR-a, ki so postali za tri mesece generalni direktorji in odšli v pokojni polni moči z penzijskimi prejemki ranega generalnega direktorja samo zato, da je lahko prišel drug generalni direktor, ki je čez par let tudi odšel v pokoj z visokimi penzijskimi prejemki, kljub temu, da ni imel časa, da bi plačal za prejemke pokojnine zadostno kapitalno pokritje. Ali naj govorimo o raznih vpokojitvah mladih ljudi pri SUZOR-u, potem ko so jim bile disciplinsko dokazane razne škode, ki so jih delavskemu zavarovanju povzročila. Ali naj naštejemo postavitev raznih uradnikov z nezadostno izobrazbo, ki so do gotovega časa bili na nizkih položajih v kategorijah, katerim so po svoji izobrazbi mogli pripadati v visoke direktorske položaje najvišje kategorije. To so pač bremenja, ki spravljajo v nevarnost penzijski fond nameščencev, trdimo pa, da bi se pri nas pod nadzorstvom banovine podobni primeri nikdar ne mogli zgoditi.

SUZOR je drag aparat

Če vpoštevamo, da stane povprečno letno vzdrževanje SUZOR-a 12 milijonov dinarjev in če vpoštevamo še vse odvisne stroške, ki jih imajo krajevni organi vsled tega, ker morajo večino del dvojno vršiti, kar moremo ceniti letno tudi na 12 milijonov dinarjev in če razdelimo vse te vsote proporcionalno številu zavarovancev po posameznih pokrajinah od leta 1922 dalje, tedaj dobimo, da smo mi za stroške dvojne administracije izdali kakih 60 milijonov din, kateri bi nam, če bi ne bilo teh stroškov, povečali prebitke od 27 milij. na 87 milij. za dobo od 1922 dalje. Pa recimo, da bi nas stalo vzdrževanje avtonomnega delavskega zavarovanja zavoda v Ljubljani 30 milijonov več, kakor tako, še vedno bi imeli za omenjeno dobo kakih 57 milij. prebitka. Pravilna uporaba tega denarja pa bi lahko za zavarovance veliko dobrega pomenila (n. pr. bolnice itd.).

Sedaj zbira SUZOR ogromne kapitale letno, ca. trideset milijarde din, ki jih nalaga po svoje, često denar investira v nedonosne ustanove tako, da faktično obstoja le fiktivno kritje, stvarno pa nikakega kritja ni. Ni vseeno za slovenskega gospodarstvenika oz. slovenskega delavca, kako se vporablja letnih ca. 100 milijonov, ki jih Slovenija zavarovanju da in brez razlike so pogosto vsi mogoči delavci na polju soc. del. zavarovanja opozarjali SUZOR na vse mogoče anomalije, ki so se tam pojavljale, toda do danes zaman. Tako stojimo mi tudi vsled teh razlogov pred reorganizacijo delavskega zavarovanja.

Kako naj se reši to vprašanje

Nočem iz zgornjih izvajanj, ki upam, da niso presegla okvira stvarnosti, vzbuditi mnenja, da SUZOR v dobi svojega obstoja ni nič koristil. Ako drugega ne, vsi skušnjava je dal, kakšna naj bo organizacija del. zavarovanja v bodoče.

Naj mi bo dovoljeno tudi poudariti, da je v predlogih za novo organizacijo delavskega zavarovanja podal najboljša rešitev tega problema g. Ivan Avsenek, ki je dolga leta sodeloval pri soc. zavarovanju in ki vse te probleme pozna do dna in ki je v svojem predlogu predvidel ustanovitev samostojnih nosilcev vseh panog delavskega zavarovanja, če imajo 100.000 zavarovancev. Upoštevajoč pa potrebo tudi po praktičnem sodelovanju novih nosilcev del. za-

varovanja in upoštevajoč določila, ki jih uredba o prenosu kompetenc soc. ministrstva na banovino Hrvatsko v členu 3 točka 1 predvideva, zamišlja ustanovitev sveta nosilcev delav. zavarovanja, ki naj skrbi za enotno izvajanje delavskega zavarovanja, ki naj se bavi s problemi pravičnega upravljanja rentnih panog. Ta svet nosilcev delavskega zavarovanja je najboljša rešitev za probleme, ki se stekajo in ki bi se v bodoče še stekli okoli rentnih panog.

Pri tej priliki moramo pripomniti, da je sicer SUZOR strogo izvajal nadzorstvo nad posameznimi krajevnimi organi, ni pa na žalost znal uvesti enotne administracije po vseh okrožnih uradih. Z veseljem

mi je pri tej priliki poudariti, da so upravni stroški pri našem uradu v Ljubljani, ki odpadejo na enega zavarovanca, (ne mislim tu stroškov za zdravnike in zdravnice) približno prav isti danes kot so bili leta 1922. kar pove, da je v Ljubljani bil dosežen nek tip upravljanja Okrožnega urada, ki ni veliko variral ne glede na različne peripetije, ki so se v dobi njegovega obstoja manifestirale. Svet nosilcev samostojnega delavskega zavarovanja je popolnoma zadostna avtoriteta, ki bo znala voditi naše avtonomizirano delavsko zavarovanje boljše, kot je bilo vedno do sedaj.

Ob koncu moramo podčrtati zopet, da leži ves uspeh preporoda delavskega zavarovanja v naglosti, s katero se bo vprašanje SUZOR-a reševalo.

Seveda predstavlja tudi problem novelizacije splošnega zakona o delavskem zavarovanju vprašanje, ki ga bo treba takoj za rešitvijo vprašanja SUZOR-a načeti.

Nihče pa nam ne bi mogel odpustiti, ako ne bi sedaj ko je čas, opozorili na nevarnost, ki grozi zlasti bolniški panogi, katere bo verjetno zaključena z absolutnim deficitom, t. j. z izčrpanjem vseh rezerv, da je treba ustanoviti avtonomne nosilce delavskega zavarovanja takoj, kajti lahko upravičeno trdim, da naš Okrožni urad gospodari z denarjem vestno, da ga odvajajo po zakonu SUZOR-u, ki je v takem stanju, da se je generalni direktor SUZOR-a

g. Matjašič čutil upravičenega na zadnji konferenci v Zagrebu izjaviti, da je bolje imeti tri SUZOR-e, kot pa enega v takem stanju kot je danes, in da zato lahko apelirala na vse odgovorne, da to naše vestno poslovanje zaščitijo s takojšnjo reformo SUZOR-a, kajti pred nikomur ne moremo opravičevati, da bi nam radi nejasnosti, deficitov, ki se nam obetajo v celotnem poslovanju SUZOR-a propadel denar slovenskega delavca in delodajalca, katerega radi spoštovanja reda in avtoritete še ne kanimo nehati odvajati SUZOR-u tako kakor nam zakon nalaga. Pa ne samo ta naš direktni interes, ki ga imamo na decentralizaciji delav. zavarovanja, nam nalaga, da smo gornje povedali, ampak tudi ljubezen do države, ki mora biti potem vedno tista dobra mati, ki odpušča in krije nastale pregrehe. — Na prazno in nesmiselno govoričenje raznih centralističnih strokovnjakov, ki so že vse svoje življenje delali na decentralizaciji socialnega zavarovanja, se pa pri našem konstruktivnem in nesebičnem delu ne bomo ozirali.

Na konferenci je bila sprejeta resolucija, ki je bila dostavljena gg. predsedniku in podpredsedniku vlade, dalje gg. ministrom dr. Budislavljeviću, dr. Kreku, dr. Korošču, dr. Konstantinoviću, dr. Smoljanu, banu dr. Natlačenu in g. Rasuhinu predstojniku oddelka za socialno zaščito banske vlasti v Zagrebu. Glasi se:

Resolucija

Skupna konferenca predstavnikov zbornice za TOI, delavske zbornice in Kmetijske zbornice v Ljubljani, dne 20. julija 1940 v Delavski zbornici je glede vprašanja delitve SUZOR-ja soglasno zaključila sledeče:

1. Z uredbo kr. vlade, naj se takoj ukine SUZOR kot nosilec delavskega zavarovanja.

2. Z isto uredbo naj se vsi posli delavskega zavarovanja prenesejo na samostojne nosilce delavskega zavarovanja, ki naj se ustanove v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu za območje Slovenije, Hrvatske oz. ostalega dela države.

3. Ker je pri samoupravni ureditvi države bilo splošno priznano načelo, da osta-

ni gospodarstvo edinstveno za celo državo in ker je delavsko zavarovanje v tesni zvezi z gospodarstvom, mora ostati tudi zakonodaja delavskega zavarovanja enotno za celo državo.

4. Uredba o delitvi SUZOR-ja in ustanovitvi samostojnih nosilcev delavskega zavarovanja naj se izda v najkrajšem času a najkasneje do 31. julija 1940.

Konferenca je sprejela te zaključke z ozirom na današnje stanje v socialnem zavarovanju in v izvajanju sklepov, ki so bili glede vprašanja reorganizacije delavskega zavarovanja sprejeti na skupščinah odnosno plenarnih Zbornice za TOI in Delavske zbornice v Ljubljani.

Resolucija Jugorasa

V prostorih Delavske zbornice je bila konferenca vseh prestolniških organizacij Jugorasa. Na konferenci je imel glavni referat zastopnik predsednika Jugorasa Ljubomir Mitič. Po njegovem govoru so sprejeli tole resolucijo:

1. Navdušeno pozdravljamo in odobravamo izjavo glavnega odbora Jugorasa z dne 29. julija 1940 za socialno in gospodarsko preureditev države.

2. Celokupno članstvo Jugorasa s področja uprave mesta Beograda pozdravlja svojega predsednika tovariša Dragišo Cvetkoviča in odločno zahteva, da se energično in takoj začne izvajati reforme.

3. Zahtevamo, da kr. vlada poostri odtočne ukrepe proti framanom in eksponentom kapitala, ki ovirajo namene kr. vlade za izvedbo reform proti vsem tistim, ki zavzemajo najvažnejše in najvidnejše položaje na čelu banknih, finančnih, kulturnih, socialnih, privilegiranih in državnih ustanov in ministrstev.

4. Zahtevamo, da se neodložljivo z zako-

nom uredi enotni delavski nacionalni sindikat.

5. Zahtevamo, da se za priprave korporativne ureditve države takoj in neodložljivo postavi nacionalni gospodarski svet na podlagi § 23 ustave kraljevine Jugoslavije, ki naj prične takoj delovati.

6. Odločno protestiramo zaradi nezadostne aktivnosti in pomanjkanja iniciative v zvezi s pripravami socialnih reform.

7. Odločno protestiramo zaradi zadržanja komisarja v Suzorju proti volji vsega delavstva Jugoslavije in zahtevamo poleg reorganizacije, da se najhitreje imenujeta ravnateljstvo in nadzorni odbor in da se komisar pokliče na odgovornost in kaznuje zaradi primanjkljaja 30 milijonov din, ki je nastal za časa njegovega poslovanja. Zahtevamo, da se Suzor reši finančnega poloma.

8. Zahtevamo, da belgrajska občina kot največji delodajalec v Beogradu takoj prične urejevati delavske plačilne in socialne odnose svojih uslužbencev in delavcev.

Vzorna viničarska pogodba

Dne 3. t. m. je bila doposlana na tajništvo viničarske Zveze v Ljutomer v pogled viničarske pogodbe, ki se glasi dobesedno tako:

VINIČARSKA POGODBA,

sklenjena med lastnikom K. F. in viničarko T. A. pod sledečimi pogoji:

1. Viničarka se odpove vsem ugodnostim in zahtevam po viničarski uredbi.
2. Njiva (pač le njivica) pri vinogradu in jedna drevnka poljubnega zrnja za drugo kopanje.
3. Rezanje (pomladanska rez) za rožje.
4. Za rez travo v vinogradu.
5. Za kolje staviti celoletno jedno drevnko zrnje poljubnega.

S..... dne 18. marca 1940.

T. A. podpis viničarke.

Podčrtal poročevalec, pogodbo pa pisal za kmečko vinogradnico mož, oseba, ki je in še nosi v javnem političnem življenju precej važno funkcijo.

Pogodba sama ne potrebuje menda nobenega komentarja, najmanj glede prve točke, ne glede vseh ostalih, razen zadnje. Priobčujemo pa to pogodbo v svrhu regi-

stracije v javnosti vsem tistim, ki trdijo večkrat, da se samo viničarji ne drže zakonitih določil zakonov, ampak to samo terjajo od svojih gospodarjev. Ali je tudi ta pogodba v skladu z določili viničarske uredbe...? Imena smo sicer za danes še izpustili, da ne spravljamo viničarke še v hujske razmere; ako pa bi kdo želel še imena, jih more vsak dan dobiti v tajništvu Viničarske Zveze.

Viničarka je pogodbo res podpisala, vključ temu, da le-ta bije v obraz pravici in viničarskim zakonom; ali je to storila prostovoljno, je pa poglavje za sebe. Res, da skoraj gotovo ji ni gospodarica grozila z nabasanim samokresom, ako ne podpiše, brez dvoma pa je bilo tudi v tem slučaju tako, da se je viničarki zagrozilo z odpuščenjem službe, morda celo z takojšnjo izselitvijo, ako pogodbe ne podpiše. Saj se je v nemalo slučajih viničarjem tako godilo.

Tovariši viničarji, viničarke! Da take slučaje podpisov takih »vzornih« pogodb čimbolj omejimo, ki so običajno nujne posledice grožnje, se oprimo svoje strokovne organizacije, za njo delajmo, za njo tudi žrtvuemo, v njej vedno zvesto vztrajajmo kot redni člani.

Ne pozabimo, da je le v »Slogi moč«.

Naša borba - naša rast

Iz centrale

ODLIKOVANJE
TOV. PETRA ROZMANA

Naš strokovni tajnik tov. Peter Rozman v Mariboru je te dni prejel dekret, podpisano od kr. namestnikov, da je kot strokovni tajnik ZZD v Mariboru, odlikovan z redom Sv. Save V. stopnje.

Tovarišu Rozmanu k visokemu odlikovanju iskreno čestitamo!

ECZ - Ljubljana

V ponedeljek dne 12. t. m. je imela naša podružnica širšo sejo, na kateri je odbor poročal o svojem delu. Seja je bila zelo živahna in dokazala, da so tramvajerji zavežni in borbeni delavci, ki bodo potom ZZD svoje pravice z vso odločnostjo uveljavili. Kot zastopnik centrale se je seje udeležil tov. Breznik, ki je za svoj krepak in bodrilen govor žel navdušen aplavz.

Kranj

Obveščamo vse podružniške odbore našega okrožja, da se vrši širša seja okrožja dne 18. avgusta 1940 ob 9 uri dopoldne v pisarniških prostorih ZZD v hotelu »Jelen«. Na tej seji se bomo med drugim tudi pogovorili radi romanja dne 8. septembra na Šmarno Goro. Nadalje o položaju tekstilnega delavstva in radi draginje, vsled katere je posebno delavstvo najbolj prizadeto.

Na sejo pride tudi zastopnik centrale iz Ljubljane.

Litija

Zadelo nas je. Dela ni. Naš kruh je tenak. Splet je delavec na vrsti, da plača račun. Nas je vojna najbolj zadela. Ko so še med nami, ki lahko razmetavajo stotake za to in to, mi kmalu ne bomo imeli več kruha. Pa tudi naša bližnja bodočnost ni svetla, ne prinaša nam nobenih upov. Skrb za življenje nas muči, kakor mora stiska vsakogar.

Pa ne samo to, ne samo, da nimamo dela, tudi so naše vrste razrvane, predane vsem mogočim vplivom, ni več prave volje, zdravega duha, ki bi bil močnejši od dnevnih vplivov, v življenje gledamo z očmi, ki nam jih ustvarjajo dnevne vesti in vplivi, in katerih pogled je vsak trenutrk različen, mesto da bi gledali z očmi slovenskega delavca.

Preveč smo se dali življenju zapeljati. Da bi kdaj utegnile nastopiti težave kot so danes, nismo nikdar mislili, za pravi delavski strokovni pokret smo bili gluhi. Za vse smo imeli dovolj časa, za zmerjanje, za izzivanje, za komunistem, za Rusijo, že smo v mislih videli, da je vsa Finska zasedena, da je sovjetska vsa Evropa, ne, ves svet je bil rdeč, samo to smo pozabili, da smo slovenski delavci in da je treba misliti na čas, ko bo morala tovarna delo ustaviti.

Pa kljub kruti resnici še mnogi nočejo priznati dejstev. S pravo satansko zlobnostjo razdirajo delavske vrste in jih hočejo pahniti v še večjo bedo. Mnogi zaslepljeni jim nasedajo. Polno je še delavskih rok, ki molijo morda zadnje dinarje »Jutrovemu« kolporterju, ki zelo pridno raznaša knjižice o veličini Sovjetije in o bajnem življenju sovjetskega raja. Čim bolj nam je neka stvar tuja, sovražna in ostudna, tem raje jo imamo. Vse sodimo in vemo, samo na svoj delavski stan, narod in državo pozabljamo. Za vse smo do vzneti, samo za tisto ne, kar nam koristi.

Če se na litijskem mostu pojavi litijska moderna mladina, ki pa je vsa do jedra izprijeta in brez vsakih idealov, z novimi frizurami in šminkami, jo moramo seveda posnemati. Ni čuda, če je danes biti delavec že skoro sramotno, saj smo sami popolnoma pozabili na svojo čast in svoj ponos! Pozabili smo tudi, da se življenje preplesti ne da. Vdali smo se času ne da bi mislili, kaj bo jutri. To je uničilo velik francoski narod — ali naj tudi nas?

Ne! Pustimo vse, kar ni naše in pošteno, pa pojdimo v življenje s čistim pogledom! Ne iščimo rešitve v tujih državah, temveč se pogledimo v svoj narod in črpamo sile iz veličine slovenskega duha!

Res, težko je lačnemu delavcu biti borbo za idealizem, ko se mu presiti rogačo, češ saj se pehate za nas, da bomo mi v miru živeli in vas izžemali. Toda tega ni kriv narod, saj narod kot celoto take razmere bole, temveč je tega kriv kapitalistični in laži demokratični družabni red. Tega je treba uničiti in na njegovih razvalinah ustvariti novega, ki bo pravičnejši in v katerem bo nujno moral vladati Bog, ki je edino jamstvo za pravičnost in poštenje. Ako pa si ta toliko obetajoči se novi red predstavljamo na osnovi kakršne koli surove sile, bomo delavci samo zamenjali svoj jarem.

Proč z jadikovanjem in tarnanjem, to nam nič ne koristi. Zavedimo se vsaj v tej težki uri! Združimo vse svoje napore in sile in se oklenimo svoje katoliške strokovne organizacije, zaupajmo v silo združenih delavcev, vse drugo pa pustimo v nemar!

Zavest, da smo vsi delavci, naj nas združi v skupni borbi, in v objemu svoje katoliške organizacije pojdimo pogumno v bodočnost, polni zaupanja v Boga in vase.

Murska Sobota

Preteklo sredo je imela naša podružnica širši sestanek, katerega se je udeležilo veliko članstva in prijateljev naše organizacije. Na sestanku je poročal tudi zastopnik centrale tov. Golob iz Ljubljane, ki nam je v svojem obširnem poročilu obrazložil položaj delavstva pri nas in drugod ter pomen strokovne delavske organizacije za delavstvo. Naša organizacija je zrastle iz nujnih potreb našega delavstva. Zgrajena je na pravih in trdnih temeljih, po načelih velikega slovenskega socialnega pionirja dr. Janeza Evangelista Kreka. Že v petih letih svojega obstoja je pokazala zavidljive uspehe in danes je že v naši organizaciji včlanjenih nad polovico vsega organiziranega delavstva v Sloveniji. To nam naj bo v ponos in božilo za nadaljno delovanje v borbi za pravice našega delavstva.

Gremo nasproti novim časom, velikim spremembam v socialnem in gospodarskem življenju, nasproti novi in pravičnejši ureditvi človeške družbe, ki naj sloni na socialni pravičnosti in medsebojni ljubezni. Mnogim ljudem tudi to ne gre v glavo, in že iz velikega strahu telebajo okrog in hočejo širiti malodušje med delavstvom, sploh ne morejo najti nobenega izhoda iz sedanjega položaja. Mi pa gledamo z jasnimi obzori bodočnosti nasproti, ker bodo te spremembe veliko pripomogle k izboljšanju položaja našega delavstva. Vemo tudi, da to ne bo prišlo kar enostavno, treba bo dosti dela, velikih borb, postavljali nam bodo ovire in zapreke na vseh koncih in krajih, vendar pa bomo z vztrajnim in nesebičnim delom vse to odstranili in končno zmagali.

Gotovim ljudem pri nas sploh ne gre v glavo, zakaj se delavec upa oglašiti, zakaj zahteva tisto, kar mu po zakonu in vseh pravicah pripada. Po njihovem mnenju

naj delavec samo dela, naj bo njihov suženj, da bi ga oni še nadalje izkoriščali. Vsem tem ljudem pa povemo, da je tudi temu že enkrat konec. Naj se zavedajo, da je tudi delavec enakopraven član človeške družbe in da ima tudi on pravico do soodločevanja v vseh zadevah, in nikoli ne bomo pustili, da bi se zapostavljali in izigravali interesi delavstva, kakor se je mogoče to dogajalo dosedaj. Hočemo pravico in enakopravnost povsod!

Jesenice

Z razmahom KID je tudi prebivalstvo Jesenic močno naraslo. Znatno se je pozivilo in razgibalo življenje z dotokom velike množice novih delavcev, kar je razveseljiv pojav za današnje težke čase.

V zvezi s tem nastaja vprašanje in to vprašanje, ki reže v živo, kje dobiti za vse te ljudi zadosti stanovanj.

Znano je, koliko delavcev se vozi na delo z vlaki, avtobusi, peš in s kolesi, vsi ti prihajajo oddaleč, ker v bližini stanovanj ni.

Zaman iščeš stanovanje v Žirovnici, okoli Bleda, Radovljice, itd.; niti tam jih ni, da o Jesenicah ne govorimo, kajti srečen tisti, ki ga tu dobi, a ti so tako silno redki. Veliko je tistih, ki so radi pomanjkanja stanovanj primorani voditi dvojno gospodinjstvo, kar sigurno ne vodi v prospere družine. Zida se na Jesenicah tako silno malo in še to samo mali človek, vsi ostali faktorji so odpovedali. Dnevno čitamo v časopisih o pomenu družine, mnogo se je o tem prelilo črnila — vse za družino, ki bo di steber države. — Tu je hvalježno polje, začetki je treba s pozitivnim delom. Zidanje cenjenih delavskih stanovanj je možno ob dobri volji in sodelovanju vseh merodajnih faktorjev. Tovarna sama ima precej delavskih stanovanj, kar je za prejšnje čase še kolikor toliko odgovarjalo. Danes pa, žalibog, dasiravno se je nje delavstvo silno pomnožilo, ni izgleda na kakšno nova zidanja stanovanj.

Tudi pri nas bi bile zaželjene delavske kolonije, kot jih ima »Bata« v Borovem.

Kot že rečeno, privatna inicijativa je tozadevno popolnoma odpovedala, kdor ima denar noče zidati, tisti, ki bi rad, pa denarja nima. So ustanove, kot n. pr.: Borza dela, ki ima milijone delavskega denarja v rezervi. Ali ne bi bilo umestno, da se del tega denarja uporabi za zidanje delavskih stanovanj?

Povišanje mezd rudarjem

Pri TPD

V ponedeljek dne 12. t. m. so se vršila pogajanja za zvišanje plač rudarjem TPD. Uspeh je bil ta, da so se draginjske doklade zvišale za 9½%, torej od 15½% na 25%. Poleg tega so bili regulirani tudi nižji kategorijski zaslužki. Zvišanje velja od 1. avgusta.

V državnih rudnikih

Zaradi občutnega povečanja draginje so rudarske strokovne organizacije zahtevale pogajanja za spremembo obstoječe kolektivne pogodbe in za draginji odgovarjajoče zvišanje njihovih prejemkov.

Pogajanja so bila od 5. do 8. avgusta pri Direkciji državnih rudarskih podjetij v Sarajevu in so se pogajanj udeleževali zastopniki Hrvaškega radniškega saveza, Jugorasa, Zveze združenih delavcev, Zveze rudarjev ter predstavniki II. skupine rudarske zadrage.

Končno je bil dosežen sporazum, ki vsebuje naslednje določbe:

1. Delovna pogodba se razširi tudi na rudarska podjetja rudarske zadrage »Bosna«, katero upravlja država v lastni reži.

2. Dosedanje draginjske doklade (rudarji drž. rudnikov so prejimali doslej poleg temeljne plače še 150% doklade na temeljno plačo) se povešajo za 30% in znašajo v bodoče 180%.

3. Na novo se vpelje doklada za otroke, in sicer dobi: družina z enim otrokom 25 din, z dvema otrokoma 50 din, s tremi ali štirimi otroci 75 din, s petimi in več otroci 100 din mesečno. Ako delavec kak dan izostane neopravičeno iz službe, izgubi za dotični dan odgovarjajoči del te doklade.

4. Dnevnicca za službeno potovanje se zviša od 50 din na 60 din, specialna doklada, ki jo dobe delavci za delo na terenu izven rudnika, pa se zviša od 25 din na 30 din.

5. Stanarina, ki je bila doslej omejena le na posamezne rudnike, se bo v bodoče plačevala na vseh rudnikih in dobe delavci, ki nimajo lastnih stanovanj, stanarinsko doklado bo 5 din dnevno, v Mostar-

ju po 6 din, pri centralnih ustanovah v Sarajevu in Belgradu pa po 7 din.

6. V bodoče se bodo regulirale doklade z ozirom na porast ali znižanje draginje avtomatično vsake tri mesece na podlagi indeksa Narodne banke (splošni indeks za cene na malo v 10 glavnih mestih). V to svrhu se ustanovi poseben odbor, v katerega pošlje vsaka strokovna organizacija po enega predstavnika, dalje bodo v njem predstavniki državnih rudarskih podjetij in bo ta odbor posloval pod predsedstvom rudarskega glavarja v Sarajevu. Če se ugotovi, da se je po indeksu draginja zvišala ali znižala za 10%, se za toliko procentov poveča ali zniža plača rudarjev na ta način, da se odgovarjajoče poveča ali zniža draginjska doklada. Kot podlaga za presojo draginjskih sprememb služi indeks Narodne banke za mesec julij 1940.

Veljavnost sporazumov v grafični stroki

V »Službenem listu« kr. banske uprave je izšla sledeča odločba:

Veljavnost tarifnega dela kolektivne pogodbe z dne 13. avgusta 1935, sklenjene med Društvom tiskarnarjev v Ljubljani in Zvezno organizacijo saveza grafičnih radnika v Ljubljani se je z odločbo kraljevske banske uprave dravske banovine v Ljubljani z dne 30. marca 1939, razširila na vsa podjetja grafične stroke v dravski banovini.

S sporazumom med navedenima organizacijama z dne 22. decembra 1939, z dne 9. aprila 1940. in z dne 26. junija 1940. so se določila tarifnega dela navedene kolektivne pogodbe spremenila.

Na osnovi določil 1. odstavka čl. 14. Uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodilstvu, se odloča, da se veljavnost navedenih sporazumov razširja na vsa podjetja grafične stroke v dravski banovini.

Poravnajte naročnino!

Ne pozabite na upokojenje!

S 1. IX. 1940 se začne izplačevati izredne osebne in rodbinske doklade upokojenim državnim nameščencem. Čl. uredbe o izrednih dokladah državnih upokojenec predvideva pooblastilo za resorne ministre, da smejo v lastnem delokrogu ugoditi vprašanje teh doklad tudi za delavce in dnevničarje, zaposlene v drž. uradih, ustanovah in podjetjih. Nikjer pa niso v uredbi omenjeni upokojeni delavci ter obstoja vsled tega bojazen, da bi delavci, zlasti staroupokojenici, kljub draginji ne bili deležni izrednih doklad. Tudi znana akcija za doklade upokojenim delavcem monopolskih ustanov ni uspela in se ti nahajajo v nevdržnem položaju. Enako težko so prizadeti upokojeni delavci drž. prometnih ustanov, ki tudi niso omenjeni v novi uredbi.

Z ozirom na komunike, ki ga je dal povodom novih dvanajstin g. fin. minister, ki je obljubil pomoč vsem drž. uslužbenecem in delavcem, aktivnim in upokojenim ter z ozirom na bedno stanje upokojenih delavcev je naša Delavska zbornica v Ljubljani zaprosila centralno tajništvo delavskih zbornic, da izvrši nujno sledeče intervencije:

1. pri g. finančnem ministru, da naj se čl. 6 uredbe širokogrudno tolmači in prizna izredne osebne in rodbinske doklade tudi upokojenim delavcem monopolskih ustanov drž. prom. ustanov, vojaških delavnic, pošte, telegrafa in telefona itd.

2. pri g. fin. ministru in upravi drž. monopolov, da prediščejo pravilnik o priznanju izrednih doklad upokojenim delavcem monopolskih ustanov še pred 1. IX. 1940.

3. pri g. ministru za promet, da enako še pred 1. IX. 1940 prediščejo pravilnik o priznanju izrednih doklad upokojenim železniškim delavcem.

Jugoras proti kartelom

Jugoslavenski radnik«, glasilo »Jugorasa«, objavlja članek, v katerem v ostrih besedah zahteva, da se pri nas prepovedo karteli. Članek pravi med drugim: »Dobričkarji se združujejo v kartele, da bi po svoji volji mogli narekovati cene vsemu blagu, ki je namenjeno najširšim plastem naroda. Če bi se kje pojavila kakšna konkurenca iz tujine, potem ti ljudje takoj zavpijejo, da je »treba naše mlado gospodarstvo zavarovati s carinami«. Ako se v proizvodnji pojavi, da je preveč blaga in bi morale temu primerno cene pasti, potem najdejo druge izhode: odpuščaajo delavce, znižujejo plače. Kartelsko gospodarstvo je povzročilo, da pri nas ni niti načrtnega niti kapitalističnega gospodarstva, ampak čisto navadna goljujija, ki je zločin najbolj strašne vrste. V kartelski industriji najdemo največ tujcev, ki delajo s tujim kapitalom. Oni vodijo ostanke naših kapitalistov, oni jih zbirajo v kartele in jih učijo, kako se je treba zgristi v nežno telo mladega, nedolžnega naroda. List na koncu zahteva, da se karteli pri nas zatrejo. Pri tem pa da je važno, da od obljub gremo vendar enkrat že na delo.

Začetek in prestanek zaposlitve

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je izdalo na podstavi čl. 17. Uredbe z zakonsko močjo o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nameščencev in čl. 18. Pravidnika za njeno izvrševanje za poslovne knjižice radi enotnosti postopka ob vpisovanju podatkov o začetku in prestopu zaposlitve na straneh 10. do 31. poslovne knjižice sledeče pojasnilo:

1. Z začetkom zaposlitve je treba razumeti začetni dan, ko je službojemnik po ustmeni ali pismeni službeni pogodbi bil dolžan nastopiti posel oz. dan, ko je službodavec bil dolžan sprejeti službonajemnika na posel.

2. Prestankom zaposlitve se mora razumeti dan, ko poteče službena pogodba, če je bil posel s pogodbo časovno določen. Drugače je, t. j. če s službeno pogodbo ni bil določen čas za trajanje zaposlitve je treba vzeti tisti dan, ko službena pogodba pravno preneha, t. j. tisti dan, ko preteče odpovedni rok. Prav tako je treba vzeti tisti dan, ko je prenehala zaposlitve radi razveze službene pogodbe z zakonom.

3. Prekinitev zaposlitve, ki nimajo za posledico prestopa službene pogodbe, kakor n. pr. bivanje na odsodstvu, bolovanje, opravljanje važnih zasebnih poslov itd. se vpisujejo v razporedke poslovne knjižice »Prestanek zaposlitve«.

Uredba o ureditvi službenih odnosov za primer vpoklica delojemalcev na orožne vaje

Na podlagi § 1 uredbe o izpremembah obstoječih predpisov in o izdajanju novih z dne 16. septembra 1939, leta, št. 1118, je ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo predpisal sledečo uredbo o ureditvi službenih odnosov za primer vpoklica delojemalcev na vojaško dolžnost:

§ 1.

1. a) Poziv delojemalca na vojaško dolžnost, izvzemši službovanje v stalnem kadru, v rednem, pripravnem, mobilnem in vojnem stanju ne prekinja službenega odnosa.

2. b) Delodajalec je dolžan sprejeti svojega delojemalca ponovno v službo, čim je izpuščen z vojaške vaje pod istimi pogoji, pod katerimi je delojemalec delal pred vpoklicem na vojaško dolžnost, oziroma pod pogoji, glede katerih je bilo pogodbeno določeno pred tem pozivom.

3. c) V kolikor pa so v vmesnem času nastale izpremembe v službenih odnosih glede plače ali delovnega časa vseh ostalih istovrstnih delojemalcev pri tistem delodajalcu, pa bodo veljali novi pogoji.

4. d) Pri pogojih o službovanju z omejenim delovnim časom se bo službeni odnos podaljšal pod pogoji, ki so označeni v § 2. za čas, ki še ni bilo poteklo v trenutku, ko je delojemalec odšel na vojaško dolžnost.

§ 2.

1. Pri službenih pogodbah, pri katerih znaša zakonski ali pa pogodbeno določeni odpovedni rok najmanj 14 dni, mora delojemalec po odpustitvi iz vojaške dolžnosti zahtevati, da ga vzame v prejšnjo službo. To zahtevo mora službojemalec sporočiti službodajalcu v roku 15 dni potem, ko je bil odpuščen iz vojaške dolžnosti, oziroma po poteku zdravljenja v bolnišnici ter po poteku odobrenega bolniškega dopusta in okrevanja. Službojemalec stopi na delo osmi dan, oziroma prvi naslednji delovni dan po osmem dnevu, ko je sporočil svojo zahtevo službodajalcu.

2. Če je zakon ali s pogodbo določena večja odpovedna doba kakor pa 14 dni je službojemalec dolžan v roku 8 dni po odpustu z vojaške dolžnosti obvestiti službodajalca, da je pripravljen stopiti na delo. Na delo pa stopi v dveh dneh po sporočilu poziva službodajalca, da je pripravljen stopiti na delo. Na delo pa stopi v dveh dneh po sporočilu poziva službodajalca, v vsakem primeru pa najkasneje osmi dan, oziroma prvi naslednji dan po osmem dnevu, ko je sporočil svojo zahtevo službodajalcu.

§ 3.

1. Rok za odpoved službe delojemalcu, ki je bil sprejet v službo kot namestnik osebe, katera je bila poklicana na vojaško dolžnost, znaša pri izvajanju odredbe § 2 te uredbe šest delovnih dni brez ozira na pogodbo ali pa z zakonom določene odpovedne roke.

2. V primeru odpovedi po prehodni točki izgubi veljavnost tozadevna službena pogodba po sili zakona brez ozira na rok njenega trajanja.

§ 4.

1. Odredbe § 1 in 2 te uredbe ne veljajo za delojemalce:

a) za tiste, ki so zaposleni v obratih, podjetjih, in poklicih, v katerih je prenehalo delo.

b) za tiste, ki so zaposleni v obratih, podjetjih in poklicih, katerih delo je popolnoma ustavljeno, ali pa je bilo ustavljeno v samostojnem oddelku ali pa v delavnici podjetja kot celote, kjer so delali.

c) za tiste, ki so bili zaposleni pri delih, za katera so bili edino najeti, in so bila ta dela vezana na določen časovni razmah, če je namreč ta razmah že potekel.

d) za tiste, ki so bili zaposleni pri delih, za katera so bili edino najeti, katera pa so bila končana prej, preden se je delojemalec vrnil z vojaške dolžnosti, pa delodajalec še ni začel z deli iste vrste v času, ko mu je službojemalec poslal sporočilo v smislu § 2 te uredbe.

2. V primeru, da službodajalec v roku enega leta po prenehanju ali ustavitvi dela ponovno nadaljuje z delom v kateri koli obliki enakga imena obrti, podjetju ali poklicu (točka 1 in 2 predhodne določbe), imajo delojemalci, ki so bili prej zaposleni v obrti, podjetju ali pa poklicu, po odslužitvi vojaške dolžnosti prvenstveno pravico za zaposlitev pod enakimi pogoji pri podjetju delojemalcev, če se prijavijo do začetka dela ali pa najpozneje 14 dni po začetku dela. Službodajalec je dolžan imeti službojemalec v evidenci najdlje šest tednov, če v času prijave nima potrebe, da bi ga obdržal.

3. Službodajalec je dolžan sprejeti nazaj v službo službojemalec, ki se vračajo z vojaške dolžnosti, samo v tolikšnem številu, katero ne seže čez število službojemalec dotične vrste, kateri so bili normalno zaposleni v tem času pri dotičnem službodajalcu.

Za odpoved službe dotedanjim službojemalec v tem primeru odredbe § 3 te uredbe. V kolikor bi službodajalec povečal število službojemalec tiste vrste po povratku službojemalec z vojaško dolžnostjo in bi slednji postavil zahtevo za ponoven sprejem na delo, § 2 te uredbe, je službodajalec dolžan v roku 3 mesecev prvenstveno sprejeti v delo takega službojemalec v smislu § 1 te uredbe.

5. Ako službodajalec preneha ali pa ustavi svojo obrt, podjetje, samostojni oddelek ali pa delavnico podjetja kot celoto ali pa poklic na drugem kraju ali pod drugo obliko obnovi v roku treh mesecev, potem izjeme iz točke 1 in 2 te določbe tega paragrafa ne veljajo.

6. V primeru, da službodajalec ne bi sprejel nazaj v službo službojemalec, ki se vračajo, — po odredbah te uredbe obstoji obveznost za službojemalec, da jih sprejeme nazaj — potem je dolžan dati službojemalec odškodnino za ves čas, dokler službeni odnos ne bo prekinjen v smislu predpisov obrtnega zakona.

V primeru, da bi se službojemalec vrnil z vojaške dolžnosti z zmanjšano delovno sposobnostjo v tolikšni meri, da ne bi bil zmožen opravljati svoje prejšnje službe, pa ima zato prvenstveno pravico za zaposlitev pri istem službodajalcu za posle, ki odgovarjajo njegovi zmanjšani sposobnosti, v kolikor se dotičnemu službodajalcu zaradi zaposlitve prijavi v roku 6 mesecev, računajoč začetek roka po točki 2, § 2 te uredbe.

§ 5.

1. Če je prišel odhod v vojaško dolžnost po odpovedi službenega odnosa od strani službodajalca, ali pred potekom odpovednega roka, ta odpoved ne velja.

2. Izjemo od prednjega tvori odpoved, katero je dal službodajalec v primeru, ko je najmanj za mesec dni prenehalo ali pa bilo ustavljeno delo v obrti, podjetju ali samostojnem oddelku, ali delavnici podjetja kot celoti, ali po vpoklicu, kjer so bili dotični službojemalec zaposleni, v kolikor se je prenehanje ali pa ustavitve dela začela najkasneje v roku mesec dni, računajoč tu od dne, ko je bila odpoved izročena.

3. Službojemalec, ki se je po odpustitvi z vojaške dolžnosti vrnil v službo, se v nobenem primeru služba ne more odpovedati v času enega meseca. To pa ne velja za primere prenehanja ali ustavitve dotičnih del, dela v obrti, podjetju, samostojnem oddelku ali v delavnici podjetja kot celoti ali vpoklicu, kjer je bil tisti službojemalec zaposlen, ako je prišlo prenehanje oziroma ustavitve dela v navedenem času ali pa je bila v navedenem času ali pa pred tem izročena odpoved vsem službojemalec zaradi sklenjenega prenehanja ali ustavitve dela v delavnici, podjetju, samostojnem oddelku ali v delavnici podjetja kot celote, ali v poklicu, kjer so bili dozdaj zaposleni. Odredbe tega paragrafa se nanašajo na prekinitve pogodbe po določbah § 239 obrtnega zakona, izvzemši odredbe točke 9. odst. 1. tega paragrafa.

§ 6.

1. Službojemalec oziroma službodajalec lahko zahtevata tudi posredovanje pristojne oblasti splošnega upravnega značaja prve stopnje z namenom, da se odstranijo nesporazumi in izognejo sporom, ki bi nastali pri izvajanju predpisov te uredbe.

2. Oblast splošno upravnega značaja prve stopnje je dolžna takoj vzeti v razpravo predloženo zahtevo in pri zainteresiranih strankah dolžati za to, da bi se nesporazum na miren način poravnal.

3. Posredovanje se mora končati v osmih dneh ter je treba v zapisniku ugotoviti in podati zahteve in rezultate posredovanja. Ako posredovalni postopek ne bi uspel, je dolžna pristojna oblast nezadovoljno stranko zaradi materialnih zahtev poslati na sodišče.

4. Za primer neupravičenih izostankov po pristojno oblast uporabila ukrepe, ki jih predvideva zakon v splošno upravnem postopku.

5. Ta postopek posredovanja je prost vsake takske.

6. V krajih, kjer obstoji inspekcija dela, opravljajo ta posel organi inspekcije dela za podjetja, za katera je pristojna.

7. Spori, ki se nanašajo na materialne terjatve in zahteve službojemalec za dosego pravic na temelju te uredbe, spadajo v mejah pristojnosti po obrtnem zakonu v pristojnost izbranih odborov (sodišč dobrih ljudi) in § 343 obrtnega zakona, v kolikor sporna vrednost ne znaša več kot 12.000 din, preko te vsote pa spadajo v pristojnost rednih sodišč.

§ 7.

Odredbe te uredbe veljajo za službene odnose službojemalec, ki so zaposleni pri privatnih (fizičnih in pravnih osebah), upoštevajoč tukaj tudi zaposlitev v obratih

in podjetjih, ki spadajo pod obrtni zakon, kakor tudi zaposlitev v podjetjih, zavodih, ustanovah in poklicih, ki so navedeni v točki 1 § 433 obrtnega zakona.

2. Odredbe te uredbe veljajo tudi za službojemalec, ki so zaposleni v Narodni banki, Privilegirani agrarni banki, v mestnih hranilnicah in njihovi zvezi, v banovinskih hranilnicah, v privilegiranih zadrugah, v njihovih poslovnih in revizijskih zvezah in v glavni zadrugi zvezi v zadrugah in pomožnih blagajnah iz § 119 zakona o gospodarskih zadrugah, v ustanovah socialnega zavarovanja in v upravah javnega posredovanja dela, pri izdajanju in prodajanju periodičnega tiska, v pisarnah pooblaščenih inženirjev, gospodarskih svetovalec in trgovskih posrednikov (senzalov in mešetarjev), v podjetjih za prodajanje srečk razredne loterije in prodajanje tobaka ter soli, v pomorskih in gozdnih podjetjih, v lovskih in ribolovskih podjetjih s pravico na mesečne ali pa večmesečne plače.

3. Odredbe te uredbe veljajo tudi za službojemalec, ki so zaposleni v državnih in samoupravnih zavodih in drugih usta-

novah, v kolikor za te službojemalec ne obstoje posebni zakonski predpisi, s katerimi je isto vprašanje urejeno, kakor tudi za uslužbence dnevničarje, delavce in ostale pomožne moči na občinah, v kolikor statuti občine ne določajo za iste ljudi ugodnejših odredb.

4. V kolikor se pokaže potrebno, da je treba veljavnost odredb te uredbe raztegniti tudi na podjetja, ustanove in poklice, ki niso imenovani v prednjih točkah, bo to določil z uredbo minister za trgovino in industrijo, skupaj z ministrom za socialno politiko in ljudsko zdravje.

§ 8.

Odredbe te uredbe se bodo izvajale tudi za tiste službojemalec, ki so se vrnil v vojaško dolžnost po 1. septembru 1939, v kolikor so zahtevali v roku 15 dni po uveljavljanju te uredbe, da se vrnejo v prejšnjo službo.

§ 9.

Glede pravic službojemalec in plač za čas, dokler so na vojaških vajah, bodo veljale tudi po uveljavitvi te uredbe določb § 221 obrtnega zakona vse dotlej, dokler o tem vprašanju ne bi bila izdana posebna uredba.

§ 10.

Ta uredba velja za vse ozemlje kraljevine Jugoslavije in stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

Mizarska kolektivna pogodba

Kakor smo že poročali, je Delavska zbornica prosila kr. bansko upravo, naj predpiše za mizarsko stroko tarifno lestvico, ker delodajalci nočejo skleniti kolektivne pogodbe. Kr. banska uprava je sedaj pozvala po določilih Uredbe ponovno obe strani, naj sklenejo kolektivno pogodbo do 20. avgusta t. l. V nasprotnem slučaju pa bo predpisala tarifno lestvico.

Glede na ta razpisa kr. banske uprave so se sestale dne 22. julija v prostorih Delavske zbornice vse štiri strokovne organizacije in pooblastile Delavsko zbornico, da v zadevi sklepanja kolektivne pogodbe za mizarsko stroko stavi Zbornici za trgovino, obrt in industrijo sledeči predlog: »Pogajanja za novo kolektivno pogodbo za mizarsko stroko v dravski banovini, ki se mora v izogib predpisa tarifne lestvice skleniti do 20. 8. 1940., naj se vrše v torek 6. avgusta 1940 ob 10. uri v sejni dvorani Delavske zbornice oziroma v prostorih zbornice za TOI, ako bi ta prostor želeli delodajalci. Če delodajalec termin 6. 8. 1940. ne bi odgovorjal, se lahko vrše pogajanja tudi 7. 8. ali 8. 8. 1940.

Kot podlaga za pogajanja naj služi načrt svojačasno predložene kolektivne pogodbe, v kateri se spreмени mezdna tarifa z ozirom na novo odredjene mezde in običuten porast draginje.

Vabimo Vas, da nam do 1. 8. 1940. sporočite za kateri termin ste se odločili in kje se bodo pogajanja vršila, da zamoremo pravočasno obvestiti delavske strokovne organizacije. Pogajanjem bodo s strani delojemalcev prisostvovali največ trije

predstavniki posameznih organizacij in predstavniki Delavske zbornice.

Na ta predlog je prejela DZ odklonilen odgovor sledeč vsebine:

»Na tamošnji dopis z dne 22. VII. 1940, št. 91-39-44, Vam naznanjamo, da je zbornica svoje stališče glede sklepa kolektivne pogodbe v mizarski stroki za celo banovino zavzela že v svojem dopisu z dne 11. IV. 1940, št. 1282. Na podlagi izjav prizadetih obrtniških združenj, o katerih smo Vas obvestili v tem dopisu, je zbornica smatrala, da niso dani pogoji za sklenitev take kolektivne pogodbe. Iz istih razlogov zavzema zbornica enako odklonilno stališče tudi še sedaj, ker se položaj v bistvu ni spremenil in zato smatra, da bi z ozirom na odklonilno stališče prizadetih združenj ne bilo podlage za pogajanja o sklepanju kolektivne pogodbe za mizarsko stroko za celo banovino in zato tudi ne za sestanek predstavnikov prizadetih organizacij, ki ga predlagate za 6., oziroma za 7. in 8. avgust t. l.«

O tem odgovoru je DZ obvestila tudi kr. bansko upravo s prošnjo, da pred predpisom tarifne lestvice zasliši predstavnike delavskih strokovnih organizacij in Delavske zbornice.

Ker bomo morali naš predlog tarifne lestvice utemeljiti s sedanji mezdami, vabimo vse naše krajevne organizacije, da zbero točne podatke o mezdah mizarskih pomočnikov v Ljubljani, Mariboru, Št. Vidu, Celju, Ptujju, Logatcu, Ribnici na Dol., Trzinu in Kranju ter jih predložijo centrali.

Iz Prekmurja

Z zadnjim našim člankom, s katerim smo apelirali na naše podjetnike, da naj že vendar enkrat uvidijo težki položaj delavstva in temu primerno zvišajo plače, smo s tem zadeli v srčenovo gnezdo. To nam nazorno pokaže zadnja izjava Cvetičevih delavk v časopisu, kjer je podjetnik Cvetič objavil tisto značilno izjavo. Kako je prišlo do te izjave, sedaj ne bomo razpravljali, vendar vsak kdor je čital to izjavo si lahko sodbo sam ustvari. Nasproti tej izjavi, da Cvetičevo podjetje najboljšje plačuje delavke, moramo resnici na ljubo izjaviti, da še ni preteklo en mesec, ko smo morali ravno pri tem podjetju intervenirati, ker obratna zaupnica ni dobila plače, s katero bi dosegla vsaj minimalno mezdo po banovi uredbi. Kako solidno je to podjetje napram delavcem nam tudi kaže preiskava Inšpekcije dela, katera je v tem podjetju našla vse v »najlepšem redu« in vsled tega »najlepšega reda« se bo proti podjetju uvedlo kazensko postopanje kakor je to razvidno iz poročila Inšpekcije dela.

Kljub vsej ogorčenosti delodajalcev moramo ponovno apelirati na nje, da naj vendar uvidijo težki položaj delavstva in vsaj nekoliko zvišajo plače delavstvu, saj je vsakomur znano, da je ravno pri nas draginja tako narasla, da prekaša celo ostala večja mesta v Sloveniji, plače delavstva pa so skoro najnižje.

Naša ZZZD se bo v borbi za poštene plače delavstva borila še naprej in se ne bo ustrašila ne šikaniranja, ne groženj, pa tudi če nas označujejo s samimi hujskači in predtjo z represalijami.

Od banovinskega odbora Rdečega križa v Ljubljani smo v zadevi naših delavcev v Franciji, ki so bili v zadnjih bojih ranje-

ni oziroma padli, dobili sledeči odgovor: »Pošljamo Vam obrazec poizvedovalne pole ter Vas prosimo, da nam sporočite, koliko takih pol bi rabili. Za vsako osebo je treba izpolniti dva obrazca in priložiti znamko za din 1.50 za odgovor Glavnega odbora«. Z ozirom na ta odgovor prosimo vse prizadete naše člane, da se naj čimprej zgledajo v pisarni ZZZD (gostilna Banfi, vsako sredo od 5 do 7 ure popoldne) in prinesejo s seboj zadnji naslov svojca in rojstne podatke.

Za nedeljo dne 18. avgusta ob 11 popoldne pripravljamo širši sestanek naše gradbenega delavstva, na katerem bo poročal zastopnik zveze. Ker se bodo na sestanku obravnavala važna vprašanja, ki zadevajo vse naše gradbeno delavstvo, vabimo vse delavce in prijatelje naše organizacije, da se sestanka udeležijo. Za člane sestanka obvezno.

Člani, ki še niso dvignili svojih legitimacij prosimo, da iste čimprej dvignejo in to med uradnimi urami v pisarni podružnice.

Ljubljanski velesejem

ki je s svojimi vsakoletnimi prireditvami odraz kulturnega in gospodarskega življenja Slovencev, je nekaj vrstno našega in ima ukoreninjen tradicijo. To se je videlo letos pomladi, ko je moral spomladanski velesejem biti odložen. Vsi smo ga pogrešali. Jesenski velesejem pa bomo imeli in sicer od 31. avgusta do 9. septembra. Obsegal bo mimo industrije in obrti tudi posebne razstave iz kulturnega in gospodarskega področja. Te razstave bodo plod dela mnogih pridnih rok, ki so se trudile in ustvarjale čez poletje.